

Projectresultaat

Sociale voedseltuinen Fryslân

Impulsronde Gezonde Leefomgeving Integrale Aanpak (GLIA)

OVER HET PROJECT

Sociale voedseltuinen maken gezonde voeding beschikbaar voor alle lagen van de bevolking, met bijzondere aandacht voor huishoudens in sociaaleconomische achterstandssituaties. De sociale voedseltuinen voorzien wekelijks vele huishoudens gratis van vers, onbespoten voedsel, waaronder groenten, fruit, kruiden en aardappelen. Hiermee zetten ze zich in voor het structureel verbeteren van de gezondheid en het sociaal welzijn van deze huishoudens. Ook dragen de sociale voedseltuinen bij aan het verminderen van ongelijkheid, het bevorderen van participatie, het stimuleren van ontmoetingen en het geven van voedselzekerheid en -educatie. Deze actieve en integrale aanpak vergroot de bestaanszekerheid van kwetsbare gezinnen en verkleint de participatie- en gezondheidsachterstand. Hiermee dragen sociale voedseltuinen bij aan verschillende maatschappelijke opgaven waar we voor staan.

Kernpunten:

- Gezond eten en voedselzekerheid: wekelijkse verstrekking van voldoende verse producten aan huishoudens, zowel via voedselbanken als door zelfoogst.
- Voedseleducatie en bewustwording: groene ontmoetingsplekken waar volwassenen en kinderen leren over gezonde voeding en duurzame landbouw.
- Sociale cohesie en inclusie: vrijwilligerswerk en het zelfoogstconcept in de tuinen bevordert zowel fysieke als mentale gezondheid. Er ontstaat sociale binding, eenzaamheid neemt af en participatie wordt gestimuleerd.
- Milieubewustzijn en biodiversiteit: er wordt gebruik gemaakt van organische landbouwtechnieken en niet van chemische bestrijdingsmiddelen of kunstmest.

De toegang tot gezonde voeding is voor mensen in armoede niet vanzelfsprekend. In Friesland leven bijna 38.000 mensen (6,1%) in armoede (Fries Sociaal Planbureau, 2021). Om voor alle Friezen gezonde voeding beschikbaar te maken rollen we de bewezen aanpak uit. Een procesbegeleider zette zich in om draagvlak te creëren en om het (opstart)proces te begeleiden.

GELEERD VAN PRAKTIJKVOOREELD

De kennis en ervaring van bestaande sociale voedseltuinen in Friesland hebben we als basis gebruikt, en verrijkt met de geleerde lessen tijdens het proces. Belangrijke inzichten zijn:

- Het realiseren van een sociale voedseltuin vraagt om een gezamenlijke inzet van de initiatiefnemer en de gemeente, waarbij samenwerking met lokale instanties cruciaal is.
- Een sociale voedseltuin is geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke opgaven aan te pakken, zoals gezondheid, participatie en sociale ontmoetingen.

INWONERSPARTICIPATIE

De sociale voedseltuin is een informele ontmoetingsplek voor deelnemers en vrijwilligers. De deelnemers oogsten zelf hun groente en fruit, samen met de vrijwilligers en de tuinders. Het is een sociaal veilige omgeving, een plek waar iedereen welkom is en zich thuis voelt. De voedseltuin draagt bij aan de gezondheidsvaardigheden en het wegnemen van financiële druk bij deelnemers. Door deelname aan de tuin participeren zij in de maatschappij.

PROCES

Samen met GGD Fryslân, Stichting Sociaal & Vitaal, gemeenten en maatschappelijke partners werken we aan een netwerk van sociale voedseltuinen in Friesland. In verschillende begeleidingstrajecten hebben we kleine en grote stappen gezet om een sociale voedseltuin te realiseren. Verschillende bijeenkomsten leidden tot uitbreiding van het netwerk en van onderlinge kennisdeling.

En in de gemeente Leeuwarden zijn twee sociale voedseltuinen gerealiseerd. Het programmabureau Leeuwarden Oost en het bewonersbedrijf waren nauw betrokken. De grootste uitdaging was het vinden van een geschikte locatie; hier ging een stedenbouwkundige mee aan de slag. Intern bij de gemeente verzorgde de afdeling Ruimtelijke ontwikkeling de stappen, die hierbij de Buitendienst groen en het Sociaal domein goed betrokken. De samenwerking tussen de gemeente Leeuwarden en de initiatiefnemer heeft geleid tot een succesvol operationele tuin.

3 TIPS VOOR ANDERE GEMEENTEN EN GGD'EN

1. Zorg dat er een aanspreekpunt is bij de gemeente; iemand die zorgt voor intern draagvlak bij de betrokken domeinen en bestuurders en voor de voortgang van het proces.
2. Voor de afdeling Sociaal domein: betrek de afdeling Ruimtelijke ontwikkeling bij alle initiatieven met een ruimtelijke component.
Voor de afdeling Vergunningen: betrek de collega's van Sociaal domein als er sprake is van maatschappelijke doelen. Ga samen op ontdekkingstocht en neem ruimte om te experimenteren.
3. Veranker sociale initiatieven in de omgevingsvisie van de gemeente.

KENNISDELING

- Première van de documentaire [Een paradijsje in Nieuwehorne](#) van FryslânDoc.
- Informatiebijeenkomsten sociale voedseltuinen.
- Workshop 'Ruimtelijke inpassing sociale voedseltuinen.'
- Open dagen sociale voedseltuinen.
- [Tipkaart voor initiatiefnemers](#) en [tipkaart voor gemeenten](#) met daarin de geleerde lessen.
- Tijdens de begeleidingstrajecten.
- Artikel [De magie van de sociale voedseltuin](#) en [fotoreportage](#) van ZonMw
- Via verschillende kanalen sociale media.

Project 11010042410031 is 1 van de [30 impulsprojecten](#) uit ons programma [Gezonde Leefomgeving Integrale Aanpak](#) (GLIA).

Met deze impuls hebben zij praktische verbeteringen doorgevoerd voor een gezonde(re) leefomgeving.

WWW.ZONMW.NL

MET KENNIS WERKEN AAN EEN GOEDE GEZONDHEID VOOR IEDEREEN

Ontdek nog meer resultaten op
www.zonmw.nl/glia

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
info@zonmw.nl